ВИСНОВОК

Національного університету «Чернігівська політехніка» про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації на тему: «Фінансові інструменти розвитку економіки України в умовах нестабільності», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науково-дослідними роботами.

Фінансові інструменти є одним із ключових механізмів державного регулювання економічних процесів та важливою складовою забезпечення сталого соціально-економічного розвитку держави. Саме за допомогою бюджетних, податкових, монетарних, боргових, інвестиційних, валютних та страхових інструментів забезпечується формування, розподіл, перерозподіл і використання фінансових ресурсів, реалізуються стратегічні напрями державної фінансової політики, стимулюється інвестиційна діяльність, підтримується фінансова стабільність та створюються передумови для економічного зростання.

Сучасний розвиток України відбувається в умовах високої макроекономічної нестабільності, що зумовлена повномасштабною військовою агресією, поглибленням геополітичних ризиків, активною цифровою трансформацією фінансової системи, прискоренням технологічних змін, інтеграцією у світовий фінансовий простір та необхідністю післявоєнного відновлення національної економіки. Такі процеси суттєво змінюють умови функціонування фінансової системи, трансформують механізми реалізації державної фінансової політики та потребують удосконалення підходів до використання фінансових інструментів.

Особливої актуальності набувають питання адаптації системи фінансових інструментів до нових економічних викликів, розширення використання цифрових фінансових технологій, підвищення ефективності державного регулювання фінансової сфери, забезпечення фінансової стійкості та економічної резильєнтності країни. У сучасних умовах окремі фінансові інструменти вже не можуть забезпечити досягнення визначених стратегічних цілей розвитку держави, що обумовлює необхідність їх комплексного використання, інтеграції цифрових інструментів у традиційну систему державного фінансового регулювання та формування адаптивного механізму їх застосування.

Попри значну кількість наукових досліджень, присвячених окремим аспектам використання фінансових інструментів, недостатньо опрацьованими залишаються питання їх функціонування в умовах макроекономічної нестабільності, цифрової трансформації фінансової системи та зростання

геополітичних ризиків. Подальшого розвитку потребують теоретико-методичні засади формування системи фінансових інструментів, дослідження особливостей її трансформації під впливом цифровізації, обґрунтування механізму адаптації до сучасних викликів, а також розроблення науково-прикладних рекомендацій щодо підвищення ефективності використання фінансових інструментів для забезпечення економічного розвитку України.

Зазначене обумовило вибір теми дисертаційної роботи, визначило її актуальність, мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження.

Дисертаційна робота виконана в межах планів науково-дослідних робіт Національного університету «Чернігівська політехніка» за такими темами: «Розвиток фінансової системи в умовах турбулетності та становлення цифрової економіки» (номер державної реєстрації 0125U000298), у межах якої автором обґрунтовано теоретичні положення щодо використання фінансових інструментів для забезпечення економічного розвитку в умовах цифрової трансформації, визначено вплив цифровізації на функціонування фінансової системи та конкретизовано роль фінансових інструментів у підтриманні її стійкості в умовах турбулентності; «Теоретико-прикладні положення розвитку ринку кредитних послуг в умовах макроекономічної нестабільності та повоєнного відновлення економіки» (номер державної реєстрації 0123U104319), у рамках якої здобувачем досліджено особливості використання фінансових інструментів у різних умовах функціонування національної економіки, визначено вплив макроекономічної нестабільності на розвиток фінансової системи та обґрунтовано напрями підвищення ефективності застосування фінансових інструментів для стимулювання економічного розвитку; «Розробка механізму фінансування інноваційного відновлення стратегічно важливих секторів економіки України у післявоєнний період (номер державної реєстрації 0123U104318), де автором обґрунтовано теоретико-прикладні засади використання фінансових інструментів для забезпечення інноваційно-інвестиційного відновлення економіки, визначено особливості їх застосування для підтримки стратегічно важливих секторів національного господарства та розроблено пропозиції щодо підвищення результативності державної фінансової політики в умовах післявоєнного відновлення України.

2. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретико-методичних засад використання фінансових інструментів для підтримки економічного розвитку та розробка прикладних положень забезпечення їх ефективного застосування в умовах нестабільності. Для досягнення поставленої мети в дисертаційній роботі вирішено такі завдання:

– розглянуто сутність фінансових інструментів та особливості їхнього використання;

– конкретизовано види фінансових інструментів;

– визначено специфічні риси використання фінансових інструментів в умовах макроекономічної нестабільності;

– досліджено сучасні тенденції економічного розвитку України та

визначити основні виклики й загрози забезпеченню макроекономічної стабільності;

– проаналізовано актуальні тенденції функціонування фінансової системи України та особливості її трансформації в умовах економічної нестабільності;

– визначено основні перешкоди ефективного використання фінансових інструментів для підтримки економічного розвитку

– обґрунтовано інституційні засади ефективного використання фінансових інструментів для забезпечення економічного відновлення;

– удосконалено концептуальні засади функціонування механізму адаптації системи фінансових інструментів до викликів макроекономічної нестабільності;

– розроблено науково-прикладні положення вибору та поєднання фінансових інструментів для забезпечення економічної резильєнтності України.

Об'єктом дослідження є процес використання фінансових інструментів для забезпечення розвитку економіки в умовах нестабільності.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та прикладних положень використання фінансових інструментів для забезпечення розвитку економіки в умовах нестабільності.

3. Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна.

Основні результати дослідження, які становлять його наукову новизну і виносяться на захист, полягають у наступному:

удосконалено:

– теоретичні положення дослідження фінансових інструментів, які розвинено на основі системного підходу через розгляд їх сукупності як цілісної системи взаємопов'язаних структурних компонентів, функціонування яких визначається особливостями фінансових відносин, взаємодією суб'єктів фінансового впливу, дією внутрішніх і зовнішніх чинників та механізмом використання фінансових інструментів, що дозволило поглибити розуміння закономірностей функціонування зазначеної системи та її ролі в забезпеченні економічного розвитку.

– концептуальні засади функціонування механізму адаптації системи фінансових інструментів до викликів макроекономічної нестабільності, які, на відміну від наявних підходів, ґрунтуються на комплексному поєднанні принципів адаптивності, ефективності, пріоритетності, узгодженості, комбінування, цифрової інтегрованості та динамічної стійкості, а також передбачають трансформацію структури системи фінансових інструментів, їхнього функціонального призначення, параметрів використання та характеру взаємозв'язків між ними, що дозволяє забезпечити цілеспрямоване пристосування зазначеної системи до змін економічного середовища та підвищити результативність її використання для підтримки економічного розвитку;

– класифікацію фінансових інструментів, яка, на відміну від наявних підходів до їх систематизації за сферою застосування, характером впливу, призначенням, рівнем застосування, тривалістю використання, об'єктом і

спрямованістю впливу, характером реакції на макроекономічні зміни та особливостями використання в умовах нестабільності, розширена новою класифікаційною ознакою – за характером трансформації в умовах макроекономічної нестабільності, відповідно до якої виокремлено постійні, модифіковані, комбіновані, адаптивні, інтегровані та інноваційні фінансові інструменти. Це дозволило поглибити розуміння особливостей зміни фінансових інструментів під впливом кризових явищ та обґрунтувати напрями їх вибору й поєднання залежно від характеру, інтенсивності та тривалості макроекономічних шоків.

набули подальшого розвитку:

– понятнійно-категоріальний апарат фінансової науки у частині уточненні змісту дефініції «фінансовий інструмент», який через виокремлення статичного та динамічного підходів до його трактування запропоновано розглядати як динамічний елемент фінансової системи, параметри функціонування, роль та особливості використання якого змінюються під впливом трансформації економічних процесів і зміни умов функціонування економічного середовища;

– науково-прикладні положення вибору та поєднання фінансових інструментів для забезпечення економічної резильєнтності, які ґрунтуються на встановленні відповідності між характером економічних загроз, функціональними завданнями фінансового впливу, ресурсними можливостями та очікуваними результатами використання інструментів, що дозволило обґрунтувати диференційовані комбінації бюджетних, податкових, кредитних, інвестиційних, страхових і гарантійних інструментів для підтримки економічної активності, адаптації до нестабільності та відновлення економічного потенціалу;

– науково-прикладні положення визначення стратегічних векторів удосконалення функціонування системи фінансових інструментів для економічного відновлення України, які ґрунтуються на комплексному поєднанні напрямів стимулювання економічного зростання, забезпечення фінансової стійкості, мінімізації ризиків, удосконалення регуляторного середовища, цифрової трансформації, активізації інвестиційних процесів, інтеграції до міжнародних фінансових ринків та підвищення ефективності управління публічними фінансами, що дозволяє обґрунтувати пріоритети фінансового впливу для підтримки економічної активності, модернізації національної економіки та забезпечення її довгострокового розвитку;

– науково-прикладні положення трансформації державної фінансової політики в напрямі забезпечення економічної резильєнтності України, які доповнено обґрунтуванням необхідності переходу від переважно реактивного використання фінансових інструментів до їх адаптивного та превентивного застосування на основі узгодження бюджетної, податкової, боргової та монетарної політики, розвитку механізмів фінансового резервування, управління ризиками, цифрового моніторингу й оцінювання результативності фінансового впливу, що дозволяє сформувати передумови для підвищення здатності національної економіки протистояти кризовим явищам і забезпечувати довгостроковий розвиток.

4. Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій забезпечено використанням загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, що ґрунтуються на положеннях економічної науки та міждисциплінарному підході до дослідження, зокрема: методів наукової абстракції, індукції та дедукції, системного підходу, структурно-логічного аналізу, аналізу та синтезу, методів порівняльного аналізу, систематизації та класифікації – для поглиблення теоретичних засад функціонування системи фінансових інструментів; методів статистичного, структурного та динамічного аналізу – для дослідження особливостей розвитку й трансформації системи фінансових інструментів в умовах цифровізації економіки; методів моделювання та структурно-функціонального аналізу – для обґрунтування науково-методичних положень щодо трансформації механізму адаптації системи фінансових інструментів до змін зовнішнього середовища; методів узагальнення, графоаналітичного й табличного методів – для систематизації результатів дослідження, формулювання висновків і практичних рекомендацій.

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі акти України, нормативно-правові документи, які стосуються функціонування фінансової системи, системи публічних фінансів України, наукові праці вчених, у яких досліджуються питання використання фінансових інструментів для розвитку економіки в умовах нестабільності, статистична інформація Державної служби статистики України, Національного банку України, інформаційні ресурси мережі інтернет, особисті спостереження та розрахунки автора.

5. Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає у доведенні основних положень дисертації до рівня науково-методичних розробок і практичних рекомендацій щодо використання фінансових інструментів розвитку економіки України в умовах нестабільності, удосконалення фінансово-аналітичного забезпечення діяльності органів державної влади, фінансових установ та навчального процесу закладів вищої освіти. Результати дисертаційної роботи використовуються у діяльності: Головного управління ДПС у Чернігівській області – враховано науково-методичні підходи до аналізу впливу макроекономічної нестабільності на розвиток економіки України, оцінювання ролі фінансових інструментів у забезпеченні економічної стабільності, аналізу сучасних тенденцій розвитку фінансової системи та рекомендації щодо підвищення ефективності інформаційно-аналітичного забезпечення управлінських процесів (№ 54/25-01-30-16 від 13.05.2026); ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна»» – використано наукові підходи до дослідження впливу фінансових інструментів на функціонування фінансового сектору, методичні положення щодо оцінювання ризиків нестабільного економічного середовища, а також рекомендації з удосконалення процесів фінансового прогнозування, планування, управління фінансовими ризиками та розвитку інформаційно-аналітичної підтримки управлінських рішень (вих. № 153 від 13.05.2026); Національного університету «Чернігівська політехніка» – використано у

навчальному процесі кафедри фінансів, банківської справи та страхування при розробці методичних матеріалів, а також під час проведення лекційних і практичних занять з освітніх компонентів «Фінанси» та «Макроекономічний аналіз» (№ 202/08-845 від 12.05.2026).

6. Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження, а також висновки й пропозиції доповідалися та обговорювалися на науково-практичних конференціях, серед яких: Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів і молодих вчених «Юність науки – 2023: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства» (м. Чернігів, 26–27 квітня 2023 р.); XII Міжнародна науково-практична конференція «Фінансове та інформаційно-аналітичне забезпечення безпеки бізнесу в умовах воєнної економіки та повоєнного відновлення» (м. Харків, 22–23 листопада 2023 р.); XIII Міжнародна науково-практична конференція «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики» (м. Одеса, 13 вересня 2024 р.); Форум стейкхолдерів розвитку соціального підприємництва «Соціальне підприємництво як інструмент відновлення України» (м. Чернігів, 16 вересня 2024 р.); VIII Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні – 2025» (м. Вінниця, 6–7 березня 2025 р.); IV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики» (м. Ірпінь, 6 травня 2025 р.); XXII Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми фінансової системи України» (м. Черкаси, 20 листопада 2025 р.).

7. Повнота викладення основних наукових результатів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Основні результати дисертаційної роботи опубліковано у 13 наукових працях, з них: 1 стаття в іноземному науковому виданні (Scopus); 5 статей у наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; 7 праць апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій – 12,2 друк. арк.; особисто автору належить – 6,1 друк. арк.

Статті в іноземних наукових виданнях: Scopus

1. 1. Shkarlet S., Dubyna M., **Reus R.,** Rinzhuk D., Zelenskyi V., Malykhin A. Digitalization of the financial system in the context of ensuring national security. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*. 2025. Vol. 103. No. 21. P. 8908–8932. URL: https://www.jatit.org/volumes/Vol103No21/14Vol103No21.pdf (2,9 ум. друк. арк.). Особистий внесок автора: обгрунтовано структуру фінансової системи, фактори її формування в межах національної економіки та наслідки впливу цифрової трансформації для функціонування системи публічних фінансів (0,4 ум. друк. арк.).

Статті в наукових фахових виданнях та виданнях, внесених до наукометричних баз даних:

2. Шпомер Т. О., Волошин С. П., **Реус Р. В.** Фінансові інструменти інноваційно-інвестиційного розвитку сільськогосподарського машинобудування. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2024. № 2(38). С. 267–284. DOI: https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-2(38)-267-284 (2,1 ум. друк. арк.). Особистий внесок автора: обґрунтовано роль фінансових інструментів у забезпеченні інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування, конкретизовано особливості використання інвестиційних ресурсів у високотехнологічних галузях економіки (1,0 ум. друк. арк.).

3. Шпомер Т. О., **Реус Р. В.**, Волошин С. П. Роль державних програм у стимулюванні інвестицій в економіку України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2025. № 1(41). С. 93–110. DOI: https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-1(41)-93-110 (2,1 ум. друк. арк.). Особистий внесок автора: досліджено вплив державних програм на активізацію інвестиційних процесів в Україні, визначено особливості державного стимулювання інвестиційної діяльності в умовах економічної нестабільності (1,8 ум. друк. арк.).

4. Шпомер Т. О., **Реус Р. В.**, Волошин С. П. Інвестиційна привабливість сільськогосподарського машинобудування: фінансові, інституційні та технологічні аспекти. *Науковий вісник Полісся*. 2025. № 1(30). С. 248–262. DOI: https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-1(30)-248-262 (1,7 ум. друк. арк.). Особистий внесок автора: визначено фінансові, інституційні та технологічні чинники формування інвестиційної привабливості підприємств сільськогосподарського машинобудування, обґрунтовано напрями підвищення їх інвестиційного потенціалу (0,5 ум. друк. арк.).

5. **Реус Р. В.**, Дубина М. В. Сутність та види фінансових інструментів економічного розвитку держави. *Успіхи і досягнення у науці*. 2025. № 10(20). С. 1076–1087. DOI: https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-10(20)-1076-1087 (1,3 ум. друк. арк.). Особистий внесок автора: систематизовано підходи до трактування сутності фінансових інструментів економічного розвитку держави, конкретизовано їх види та роль у забезпеченні макроекономічної стабільності (1,0 ум. друк. арк.).

6. **Реус Р. В.**, Зайцева Л. О. Механізм фінансового стимулювання розвитку економіки в умовах макроекономічної нестабільності. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2025. № 4(44). С. 312–319. DOI: https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-4(44)-312-319 (0,9 ум. друк. арк.). Особистий внесок автора: обґрунтовано складові механізму фінансового стимулювання економічного розвитку в умовах макроекономічної нестабільності та визначено напрями його удосконалення (0,8 ум. друк. арк.).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Шпомер Т. О., **Реус Р. В.** Вплив інноваційних інструментів фінансового ринку на інвестиційний розвиток. *Юність науки – 2023: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м.

Чернігів, 26–27 квітня 2023 р.). Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2023. С. 141–143 (0,2 ум. друк. арк.). Особистий внесок автора: визначено особливості впливу інноваційних фінансових інструментів на інвестиційний розвиток економіки та активізацію фінансового ринку (0,05 ум. друк. арк.).

8. Шпомер Т. О., **Реус Р. В.** Особливості страхування інвестицій від воєнних ризиків. *Фінансове та інформаційно-аналітичне забезпечення безпеки бізнесу в умовах воєнної економіки та повоєнного відновлення* : матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 22–23 листопада 2023 р.). Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. С. 304–308 (0,3 ум. друк. арк.). Особистий внесок автора: досліджено механізми страхування інвестицій від воєнних ризиків та обґрунтовано напрями підвищення ефективності страхового захисту інвесторів (0,2 ум. друк. арк.).

9. Волошин С. П., **Реус Р. В.** Моделі інноваційно-інвестиційного розвитку високотехнологічних галузей економіки України. *Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики* : матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 13 вересня 2024 р.). Одеса : ОНЕУ, 2024. С. 69–70 (0,1 ум. друк. арк.). Особистий внесок автора: обґрунтовано моделі інноваційно-інвестиційного розвитку високотехнологічних галузей економіки України в умовах цифровізації (0,05 ум. друк. арк.).

10. **Реус Р. В.**, Киселиця С. В., Шпомер Т. О. Соціально-філософські проблеми інвестиційного розвитку в сучасних умовах. *Соціальне підприємництво як інструмент відновлення України* : Форум стейкхолдерів розвитку соціального підприємництва (м. Чернігів, 16 вересня 2024 р.) : тези доповідей. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2024. С. 120–121 (0,1 ум. друк. арк.). Особистий внесок автора: визначено соціально-філософські аспекти інвестиційного розвитку та їх вплив на функціонування економічної системи держави (0,05 ум. друк. арк.).

11. **Реус Р. В.**, Волошин С. П. Ризики інвестування у сільськогосподарське машинобудування. *Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні – 2025* : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Вінниця, 6–7 березня 2025 р.). Вінниця : ВНТУ, 2025. С. 165-167 (0,1 ум. друк. арк.). Особистий внесок автора: визначено ключові ризики інвестування у сферу сільськогосподарського машинобудування та напрями їх мінімізації (0,05 ум. друк. арк.).

12. Шпомер Т. О., **Реус Р. В.**, Волошин С. П. Індустріальні парки як драйвери інноваційного відновлення сільськогосподарського машинобудування. *Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики* : матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Ірпінь, 6 травня 2025 р.). Ірпінь : Державний податковий університет, 2025. С. 694–697 (0,2 ум. друк. арк.). Особистий внесок автора: обґрунтовано роль індустріальних парків у забезпеченні інноваційного відновлення підприємств сільськогосподарського машинобудування (0,1 ум. друк. арк.).

13. **Реус Р. В.** Роль фінансових інструментів у стимулюванні

економічного розвитку держави. *Актуальні проблеми фінансової системи України* : матеріали XXII міжнародної науково-практичної конференції. Черкаси : ЧДТУ, 2025. С. 45–47 (0,2 ум. друк. арк.). Особистий внесок автора: визначено роль фінансових інструментів у забезпеченні економічного розвитку держави та активізації інвестиційних процесів (0,1 ум. друк. арк.).

8. Загальний висновок

Дисертаційна робота Реуса Романа Володимировича на тему «Фінансові інструменти розвитку економіки України в умовах нестабільності» є оригінальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що стосується актуальної проблематики та містить авторські підходи до розв'язання теоретичних і практичних завдань щодо використання фінансових інструментів для забезпечення економічного розвитку України, удосконалення механізму адаптації їхньої системи до викликів економічної нестабільності та підвищення ефективності їх застосування в умовах цифрової трансформації фінансової системи.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертації містять елементи наукової новизни, є повністю обґрунтовані та аргументовані і отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені здобувачем наукові завдання вирішені повною мірою, мету дослідження досягнуто. Роботу виконано державною мовою.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Реуса Романа Володимировича відповідає спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502), а наукові публікації здобувача відповідають вимогам пункту 8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Дисертація Реуса Романа Володимировича на тему «Фінансові інструменти розвитку економіки України в умовах нестабільності» може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуючий
д.е.н., проф. О.М. Парубець
«21» жовтня 2026 р.

ВІДДІЛ КАДРІВ
Підпис О.М. Парубець
Засвідчую
відділу кадрів
«21» 10 2026 р.